

1. a Waarom konden er in Griekenland zoveel verschillende staatsvormen naast elkaar bestaan? Gebruik in je antwoord het begrip 'poleis'.

b Sparta en Athene werden gezien als bestuurlijke tegenpolen. Leg uit waarom.

c Plato was het vaak niet eens met de Atheners. Toch paste hij goed bij het oude Athene. Leg uit waarom.

2. Gebruik de bron 'Anatomische les van Aristoteles op een Romeinse muurschildering' hiernaast.

a Leg uit met welk kenmerkend aspect van de tijd van Grieken en Romeinen de bron te maken heeft.

b Leg met behulp van de bron het begrip Grieks-Romeinse cultuur uit.

c De filosofie was een breuk met de oude manier van denken. Leg uit met behulp van de bron wat een van de gevolgen was van deze verandering.

d Wat is het verschil tussen filosofie in de tijd van Grieken en Romeinen en de tegenwoordige tijd? Gebruik de bron in je antwoord.

3. Gebruik onderstaande bron.

De Griekse historicus Thucydides (460-396 v.C.):

'Ik geef enkel de feiten waarvan ik zelf de getuige was. De feiten die ik van anderen vernam, geef ik slechts, na ze zo nauwkeurig mogelijk punt voor punt onderzocht te hebben. Hierin kan ik echter slechts met moeite een resultaat bereiken, daar de getuigen niet steeds eensluidend spraken omtrent dezelfde gebeurtenis, maar zich door sympathie voor een der partijen lieten leiden ofwel te veel op hun eigen geheugen steunen.'

a Leg uit wat er nieuw was aan de manier van werken van Thucydides.

b Waarom kun je de werkwijze van Thucydides kenmerkend noemen voor een Griek uit de oudheid?

c Thucydides is beïnvloed door de filosofen. Leg dit uit met elementen uit de bron.

4. a Noem twee personen die kenmerkend waren voor de ontwikkeling van het wetenschappelijk denken in de tijd van Grieken en Romeinen. Leg kort uit wat hun rol was.

b Noem een filosoof die nadacht over burgerschap en politiek in de Griekse stadstaat. Beschrijf een van zijn ideeën daarover.

5. Gebruik de bron 'Afbeelding van Augustus op de Ara Pacis' hiernaast.

a Leg uit wat Pax Romana inhield.

b De bron heeft op twee manieren te maken met de Pax Romana. Welke zijn dat?

6. Gebruik de bron ' Omslag van 'De Bello Gallico' van Caesar' hiernaast.

a Naar welk kenmerkend aspect van de tijd van Grieken en Romeinen verwijst de bron?

b Leg uit of het verhaal van de bron representatief is voor de Romeinse geschiedenis.

c Het optreden van Caesar veroorzaakte een breuk in de Romeinse politiek. Leg uit hoe.

7. Een kenmerkend aspect van de tijd van Grieken en Romeinen is de confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa.

a Noem een voorbeeld van dit kenmerkende aspect.

b Waarom is het niet helemaal juist om te spreken van een confrontatie?

8. Deze vraag gaat over het kenmerkende aspect: de klassieke vormentaal van de Grieks-Romeinse cultuur.

a Noem een voorbeeld van deze vormentaal in de beeldhouwkunst en een voorbeeld in de architectuur.

b Het woord klassiek betekent niet alleen 'oud'. Leg uit welke andere, bredere, betekenis het woord heeft en hoe dit te maken heeft met de Griekse kunst.

9. Gebruik onderstaande bron.

Phidias

Hij wordt wel de vader van de Griekse klassieke kunst genoemd. Phidias werd in Athene geboren en leerde daar van oude meesters als Ageladas van Argos de fijne kneepjes van de beeldhouwkunst. Door zijn vriendschap met Perikles kreeg hij de beste opdrachten die er in Athene te vergeven waren. Zo kreeg hij de supervisie over het beeldhouwwerk van het Parthenon. Gezien de omvang van het werk is het aannemelijk dat hij dat samen met leerlingen in een atelier uitvoerde. Zijn vriendschap met Perikles bracht hem roem, maar leverde uiteindelijk ook grote moeilijkheden op. In 432 v.C. beschuldigden politieke vijanden van Perikles de beeldhouwer van het verduisteren van overheidsgeld. Phidias werd gearresteerd en verbannen, mogelijk naar Olympia, waar hij ook een atelier heeft gehad. Tot zijn belangrijkste werken behoren het beeld van Athene in het Parthenon en een negen meter hoog beeld van Zeus in de tempel in Olympia. Dit laatste beeld werd in de oudheid beschouwd als een van de zeven wereldwonderen.'

a Met welk kenmerkend aspect uit de tijd van Grieken en Romeinen heeft de bron te maken?

b Een kenmerk van de klassieke Griekse kunst was het streven naar perfectie. Leg uit met elementen uit de bron waarom dit het geval was.

10. Gebruik onderstaande bron.

De Romeinse historicus Tacitus in zijn Historiën over de Bataafse opstand:

'Toen Civilis de oorlog tegen de Romeinen begonnen was, had hij, volgens een bij de barbaren gangbaar gebruik, de gelofte afgelegd zijn haren te laten groeien totdat de vernietiging van de Romeinse legioenen een feit was. Bovendien had hij zijn haren rood geverfd. Civilis heeft zijn haren weer geknipt na de ondergang van Vetera. Ook zegt men van hem dat hij een aantal krijgsgevangenen aan zijn zoontje heeft gegeven als schietschijf voor zijn pijlen en werpspiesen.'

a Naar welk kenmerkend aspect verwijst deze bron vooral?

b Tacitus hield in zijn beschrijving van de Germaanse volkeren de Romeinen een spiegel voor. Leg uit welke deugd hij hier aan de Germanen toeschrijft.

c Noem twee redenen waarom de Patriotten de Bataven als voorbeeld namen.

d Welke historische informatie kun je aandragen om aan te tonen dat de Patriotten een eenzijdig beeld van de opstand hadden?

11. Gebruik onderstaande bron.

Uit NRC Handelsblad (17 april 2004):

'Archeologen hebben de grootste tempel gereconstrueerd die in de Romeinse tijd in Nederland is gebouwd. De brokstukken zijn al meer dan 25 jaar geleden gevonden bij een baggerplaats aan de Maas.[...]

Vanwege de grote hoeveelheid zwaarden was het heiligdom waarschijnlijk, net als de tempels van Elst en Empel, gewijd aan de Bataafse hoofdgod Hercules Magusanus. De bouw van de monumentale tempel, waarvoor tufsteen uit de omgeving van Koblenz en wit kalksteen uit de groeves bij het Franse Norroy aangevoerd moest worden, was geen lokaal besluit. [Professor] Roymans dateert de tempel op grond van stilistische kenmerken op omstreeks 100 na Christus. Hij houdt er rekening mee dat de bouw ervan verband houdt met Trajanus' besluit in 98 na Christus om van Nijmegen een municipium te maken (een stad met iets minder rechten dan de colonia) en de eretitel Ulpia te geven. In elk geval veronderstelt hij dat het hier gaat om het belangrijkste publieke heiligdom van de Bataven.'

a Met welk kenmerkend aspect heeft de bron vooral te maken?

b Waarom is de bron een voorbeeld van romanisering en van tolerantie? Gebruik in je antwoord elementen uit de tekst.

c Welke groep mensen maakte waarschijnlijk vooral gebruik van de tempel? Geef aan welk tekstelement hiernaar verwijst.

d Geef aan welke rol deze groep speelde bij de romanisering.

12. Een kenmerkend aspect van de tijd van Grieken en Romeinen is de ontwikkeling van het jodendom en het christendom. Paulus en Constantijn hebben hierbij een belangrijke rol gespeeld. Geef aan welke rol elk van beiden heeft gespeeld.

13. Het christendom is voortgekomen uit het jodendom. Toon dit aan met de volgende begrippen:

- Nieuwe Testament;
- monotheïsme;
- Messias.

14. Leg uit wat de ontwikkeling van de tijdrekening te maken heeft met de volgende kenmerkende aspecten:

- de confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa;
- de ontwikkeling van het jodendom en het christendom
